

Asia: VN/13239/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö on varannut Perheyritysten liitto ry – Familjeföretagens förbund rf:lle tilaisuuden esittää lausuntonsa otsikossa mainitusta hallituksen esityksen luonnoksesta. Perheyritysten liitto kiittää mahdollisuudesta ja kunnioittavasti esittää lausuntonaan seuraavaa:

Jotta hallitusohjelmassa oleva maksuaikakirjaus helpottaisi merkittävästi yritysten sukupolvenvaihdoksiin ja muihin epälikvidiä omaisuutta koskeviin tilanteisiin liittyviä ongelmia, kymmenen vuoden maksuaika olisi toteutettava vastaavanlaisena sekä perintö- että lahjaverolle. Alaikäisten sukupolvenvaihdoishuojennuksen käyttöönotto on tärkeä ja kannatettava muutos.

1. Aluksi

Suomi tarvitsee kestävää talouskasvua. Se voi syntyä vain yritysten kasvun, niiden synnyttämien työpaikkojen ja investointien avulla. Viime vuosina toinen toistaan seuranneiden kriisien seurauksena yritysten vakavaraisuus on joutunut entistä kovempien paineiden kohteeksi. Sen seurauksena tarve oman pääoman aseman vahvistamiseen korostuu. Yrityksillä on oltava kasvaakseen aikaisempaa enemmän omanpääomanehtoista rahoitusta. Verotuksen pitää siksi ohjata pääomia työllisyyttä ja investointeja tukevaan yritystoimintaan.

Maamme yrityskannasta vain henkilöomisteisten yritysten pääomiin kohdistuu aika ajoin huomattava erillisvero. Tämä henkilöomisteisten yritysten kilpailukykyä oleellisesti heikentävä vero tunnetaan pa-remmin nimellä sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjavero.

Perheyriksen ja sen kehittämisen kannalta nykyinen sukupolvenvaihdoksen verotus ei ole yhdenvertaista verrattuna muulla tavoin omistettuihin yrityksiin. Esimerkiksi osuuskuntiin tai laajasti omistettuihin pörssiyhtiöihin ei kohdistu sukupolvenvaihdoksen verotusta. Ne kuitenkin toimivat usein kilpailutilanteessa perheyriksien kanssa ja saavat siten verotuksellista kilpailuetua omistusmuotonsa kautta. Tällä tavoin yritysvarallisuuteen kohdistuva perintö- ja lahjavero heikentää yrityskannan kasvu-pohjaa.

Perintö- ja lahjaverotus hidastaa perheyriksien kasvua ja pienentää niiden työllistävää

vaikutusta. Tämän on todennut raportissaan myös EU-komissio (EU Commission Communication on the Transfer of Business, 14.3.2006): kun perintöverojen maksaminen johtaa varojen irrottamiseen yritys-toiminnasta, yritystoiminnan häiriintymisestä johtuvat pitkän ajan verotulomenetykset saattavat olla suu-remmat kuin perintöverojen tuotto lyhyellä aikavälillä.

2. Perintö- ja lahjaveron maksuajan merkitys

Perintö- ja lahjavero on erityisen ongelmallinen esimerkiksi näissä ongelmatilanteissa:

- Sukupolvenvaihdostilanteet ilman sukupolvenvaihdoshuojennusta, esimerkiksi alle 10 %:n omis-tus tai alaikäinen perillinen.
- Lasten perimä mutta lesken käyttämä ja hallitsema asunto, jota perilliset eivät voi myydä.
- Muuttotappioalueiden kodit: perintö- ja lahjaverotusarvo on yleensä paljon suurempi kuin myynti-hinta, jos myynti edes onnistuu
- Vaikeasti rahaksi muutettava omaisuus: suvun kesäpaikat, erilaiset vapaa-ajan kiinteistöt jne.

Edellä mainittuja ongelmatilanteita yhdistää se, että perintönä tai lahjana siirtyy epälikvidiä omaisuutta, jonka muuttaminen rahaksi on mahdotonta tai vähintään huomattavan tappiollista. Kaikkein ongelmalli-simpia sukupolvenvaihdostilanteita ovat ne, joissa huojennusta ei saada ja täysimääräinen perintö- ja lahjavero tulee perinnön- tai lahjansaajan maksettavaksi vain jopa muutaman kuukauden sisällä kuole-masta tai lahjoituksesta. Tämä koskee sekä yritysten että maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksia.

Yrityksen uusi omistaja voi jäädä huojennuksen ulkopuolelle esimerkiksi siksi, että huojennussäännösten edellyttämä 10 %:n omistusosuusraja tai jatkajakriteeri ei täyty. Verohallinto ei myöskään välttämättä hyväksy yritystä perintö- ja lahjaverolaissa tarkoitettua yritystoimintaa

harjoittavaksi yritykseksi. Näissä tilanteissa sukupolvenvaihdon verorasitus voi nousta ylitsepääsemättömän suureksi ja pakottaa omaisuuden myyntiin pilkkahintaan.

Viimeksi mainittu epäkohta on yleisin kiinteistöliiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja aiheuttaa niiden sukupolvenvaihdoksissa merkittäviä ongelmia. Kiinteistöliiketoimintaa verotetaan usein ns. muun toiminnan tulolähteessä. Silloin myöskään sukupolvenvaihdoshuojennus ei juuri milloinkaan sovellu kiinteistöliiketoimintaa harjoittavan yrityksen sukupolvenvaihdokseen. Tällainen kiinteistöliiketoiminnan muusta liike-toiminnasta poikkeava verokohtelu perustuu vuosikymmeniä vanhaan oikeuskäytäntöön ja on kiinteistöliiketoiminnan ammattimaistumisen ja laajentumisen myötä vanhentunut. Siitä huolimatta Verohallinto noudattaa sitä laajasti.

Perheyriyten liitto pitää tärkeänä perintö- ja lahjaveron maksuajan pidentämistä. Se on keino pienentää perintö- ja lahjaverosta yritykselle aiheutuvia, jopa yrityksen myyntiin tai vähintään sen investointikyvyn kiihduttavaan osingonjakoon johtavia ongelmia. Pitkän maksuajan avulla yrityksen osingonjakoa on mahdollisuus kasvattaa maltillisesti niin, että osinko juuri riittää osinko- ja perintö- ja lahjaverojen maksamiseen muttei silti liiaksi vahingoita yrityksen toimintaedellytyksiä.

3. Pidentetyn maksuajan olisi kohdistuttava sekä perintö- että lahjaveroon

Esitysluonnoksen mukaan perintöveron korkoa alennettaisiin, mutta lahjaverolle ei edelläkään tulisi vastaavaa maksuaikamahdollisuutta. Lahjaveron jättäminen pidentetyn maksuajan ulkopuolelle olisi pa-hasti puutteellinen ratkaisu edellä mainittuihin ongelmatilanteisiin. Kuten HE-luonnoksessakin todetaan, sukupolvenvaihdoksista hyvin pieni osa tapahtuu perintönä valtaosan tapahtuessa lahjoina.

Suomessa perintö- ja lahjaverotuksessa on vakiintuneesti noudatettu linjaa, jossa lahjaverotus on enin-tään yhtä ankaraa kuin perintöverotus. Syynä on se, että jos perintövero on kevyempi kuin lahjaverotus, se johtaa käytännössä ns. lukkiutumisvaikutukseen, jossa lahjoja ei anneta vaan jäädään odottamaan omaisuuden omistajan kuolemaa. Se johtaisi ongelmallisiin tilanteisiin, kun yritysten ja maatilojen toiminta-edellytysten sekä työllistämisen ja investointikyvyn kannalta tärkeitä sukupolvenvaihdoksia lykättäisiin odottamaan omistajan kuolemaa, jopa kymmenillä vuosilla eteenpäin.

Esitetty muutos voisi jopa estää sellaisia perheyriyksen omistajan elinaikana tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia, joihin ei sovellu sukupolvenvaihdoshuojennus. Jos jatkaja saa yhtiön osakkeet omistukseensa silloin, kun luopuja esimerkiksi 80-90 vuoden iässä kuolee, jatkaja on hyvinkin 60-70-vuotias, jolloin jatkajan pitäisi jo itse luopua osakkeista siirtämällä ne seuraavalle sukupolvelle. Perintöveron hel-pottaminen lahjaverotusta enemmän johtaisi todennäköisesti perheyriyten stagnaatioon tai negatiivi-seen kehitykseen. Päinvastoin kuin tämä vaikutus, Suomi tarvitsee perheyriyksiä luomaan

tulevina vuosina kipeästi kaivattua ja valtiontalouden tervehdyttämisen kannalta välttämätöntä talouskasvua ja työllisyyttä.

Vuonna 2017 toteutetun veroasteikkojen muutoksen jälkeen lahjaverotus on hieman keveämpää kuin perintöverotus. Sipilän hallituksen toteuttamaa muutosta perusteltiin sillä, että sen avulla haluttiin edistää elinaikana tapahtuvia sukupolvenvaihdoslahjoituksia. Vastaava perustelu koskee myös muuta omaisuutta kuin yritysvarallisuutta. Perheiden kesämökkien ja muuttotappioalueiden asuntojen siirtoa seuraaville sukupolville siirron kannalta järkevällä hetkellä ei pidä estää säätämällä lahjaverotus kireämmäksi kuin perintöverotus.

Edellä mainituilla perusteilla on olennaisen tärkeää säätää lahjaverotukseen kymmenen vuoden maksu-aika vastaavin ehdoin kuin perintöverotukseen. Lahjaveron tuotto on noin neljännes perintöveron tuotos-ta, joten lahjaverotuksen maksuajan pidentämisellä lienee vaatimaton valtiontaloudellinen vaikutus.

Perheyriyten liitto kiinnittää huomiota siihen, miksi perintöveron maksu aika on 10 vuoden mittainen ns. bullet-laina. Se johtaa kaikkein suurimpiin verotulon viivästymisvaikutuksiin valtiolle ja suurimpiin mahdollisiin luottotappioriskeihin. Perintöveron – ja lahjaveron – maksuajan myönteisten vaikutusten saavuttamiseen riittäisi, että maksu aika olisi kymmenen vuotta mutta maksu tehtäisiin vuotuisissa tasaerissä, 1/10 vuodessa.

Perintöveron koron alentaminen on kannatettava uudistus.

4. Alaikäisten asema sukupolvenvaihdoksessa

Perheyriyten liitto kannattaa esitysluonnokseen sisältyvää muutosta, jonka mukaan myös alaikäinen voi saada sukupolvenvaihdoshuojennuksen perintöverosta, jos hänen puolestaan yritystoiminta jatkaa edunvalvoja. Tämä mahdollisuus olisi hyvä liittää myös lahjaverotukseen. Se edesauttaisi sukupolven-vaihdosten toteuttamista pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

HE-luonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan perillisellä ei tarkoiteta verovelvollista, jonka oikeus perinnönjättäjän jäämistöön perustuu yksin perinnönjättäjän testamenttiin, eikä lainkaan lakimääräiseen perimyksen. Tätä rajausta ei ole perusteltu HE-luonnoksessa. Rajaus estää sukupolvenvaihdoshuojennuksen myöntämisen esimerkiksi toisinaan esiintyvässä tilanteessa, jossa perheyriyksen lapseton omistaja testamenttaa osakkeensa serkuilleen tai näiden lapsille ja jossa osa testamentinsaajista on alaikäisiä. Perheyriyten liitto esittää rajauksen poistamista ja huojennuksen myöntämistä myös siinä tilanteessa, että osakkeiden periminen perustuu yksinomaan testamenttiin.

Alaikäisen mahdollisuus saada sukupolvenvaihdoshuojennus perintötilanteessa olisi saatettava voimaan takautuvasti viimeistään hallituksen esityksen antopäivästä tai pikemmin hallituksen kehysriihen ajan-kohdasta alkaen. Tämä on tarpeen perintöverotuksen aiheuttamien kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja verovelvollisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi sen varalta, että esitetyn lakimuutoksen mukainen tilanne syntyy perinnönjättäjä kuollessa ennen lain voimaantuloa.

Lisätietoja asiasta antaa veroasiantuntija Simo Valtti (0400 276 166, simo.valtti@perheyritys.fi).

Helsingissä 21. päivänä elokuuta 2025

PERHEYRITYSTEN LIITTO R.Y. – FAMILJEFÖRETAGENS FÖRBUND R.F.

Minna Vanhala-Harmanen

Simo Valtti

Toimitusjohtaja

Veroasiantuntija

Vanhala-Harmanen Minna
Perheyritysten liitto ry - Veroasiantuntija Simo Valtti 0400 276 166,
simo.valtti@perheyritys.fi